

7.10.2020

Sote-palveluja ulkoistaneiden kuntien yhteiskannanotto

Ulkoistusten hyödyistä otettava mallia sote-uudistuksessa, ei estettävä niitä

Suomen hallitus on tekemässä sosiaali- ja terveydenhuollon historian suurinta uudistusta. Uudistuksen keskeisinä elementteinä on sote-maakuntien perustaminen sekä kieltö tehdä laajoja sopimuksia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamisvastuun siirtämisestä yksityiselle toimijalle sekä yksityisen toimijan palveluksessa olevan lääkärin toimivallan voimakas rajoittaminen julkisesti rahoitetuissa palveluissa.

Hyvään hallintotapaan kuuluu selvittää mitä vaikutuksia esityksellä on. Esitystä valmisteltaessa ei ole kuultu ainuttakaan ulkoistuksen tehnyttä kuntaa. Esityksen vaikutusarvioita tehtäessä ei myöskään ole arvioitu niitä säästöjä tai toiminnallisia parannuksia, joita ulkoistuksilla on saatu aikaan. Kuntien kanssa käyty dialogi uudistuksen valmistelun aikana on myös muutoin ollut vähäistä, ellei olematonta.

Hallitus perustelee esitystä ja sen vaikutusarviointien puuttumista sillä, että julkiselle vallalle perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan kuuluvaan järjestämisvastuun kanton sekä perusoikeuksien turvaamisvelvoitteisiin liittyisi vaatimus tietyn tasoisesta omasta palvelutuotannosta. Tämä tulkinta perustuu perustuslakivaliokunnan viime vaalikaudella antamiin lausuntoihin tuolloin käsitellystä sote-uudistuksesta. Perustuslakivaliokunnan viime vaalikaudella antamat lausunnot eivät kuitenkaan sellaisenaan sovellu nyt esitetyn uudistuksen valtiosääntöoikeudellisen arvioinnin perustaksi, koska silloisen sote-uudistuksen perusratkaisut eroavat olennaisesti nyt ehdotettavan uudistuksen lähtökohdista. Kuntien nykyisen lainsäädännön nojalla toteuttamia ulkoistusjärjestelyjä ei myöskään ole minkään toimivaltaisen tuomioistuimen toimesta katsottu perustuslain 19 § 3 momentin vastaisiksi.

Suomessa on toteutettu jo kymmeniä sote-palvelujen laajoja ulkoistussopimuksia. Mikään näistä järjestelyistä ei ole johtanut siihen, että järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä ei olisi kyennyt huolehtimaan perustuslain 19 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla järjestämisvastuunsa toteuttamisesta. Päinvastoin. Sote-palvelujen ulkoistamisen perusteena on aina ollut järjestäjänä toimivan kunnan huolellinen analyysi siitä, että ulkoistaminen on paras ratkaisu perustuslain mukaisten riittävien yhdenvertaisten palvelujen varmistamisessa kunnan asukkaille.

Jokainen ulkoistus on rakennettu erilaisesta lähtökohdasta ja niillä on tavoiteltu erilaisia asioita. Kaikkien ulkoistusten avulla on kuitenkin parannettu palvelujen saatavuutta sekä hillitty kustannusten kasvua, ja siten kyetty säilyttämään lähipalvelut kustannusvaikuttavalla tavalla. Palvelujen järjestämisestä vastuussa olevalla kunnalla on myös aina mahdollisuus purkaa sopimus, mikäli palvelut eivät toimi sovitulla tavalla.

Esityksen olennainen elementti on perustettavien sote-maakuntien itsehallinto. Itsehallinnolla tarkoitetaan yleisimmin sitä, että palveluiden tuottamisesta saa päättää itse ja demokraattisesti valituilla päättäjillä on tosiasiallinen valta tehdä heille kuuluvat päätökset. Suomalainen yhteiskunta tekee itselleen karhunpalveluksen, mikäli se vaatii nykyisten, palvelut turvaavien sopimusten purkamista tai vie tulevilta sote-maakunnilta mahdollisuuden hyödyntää yksityisiä palveluntuottajia parhaat mahdolliset palvelut turvaavalla tavalla.

Hallituksen olisi ennen sote-uudistuksen läpivientiä tehtävä huolellinen vaikutusten arviointi toteutettujen sosiaali- ja terveyspalvelujen ulkoistusten hyödyistä ja siitä, kumpi vaarantaa palvelujen perustuslain mukaisten palvelujen saatavuuden: laajojen ostopalvelujen kieltö vai niiden salliminen.

7.10.2020

Liisa Heinämäki
kaupunginjohtaja
Alavuden kaupunki

Marja Lehtonen
kunnansihteeri (vs. kunnanjohtaja)
Kinnulan kunta

Pentti Turunen
kunnanjohtaja
Kuortaneen kunta

Paula Karsi-Ruokolainen
kunnanjohtaja
Lumijoen kunta

Jari Heiniluoma
kaupunginjohtaja
Parkanon kaupunki

Harri Peltola
pormestari
Puolangan kunta

Kristiina Järvenpää
kunnanjohtaja
Rantasalmen kunta

Pirre Seppänen
kunnanjohtaja
Siikalatvan kunta

Juho Järvenpää
kunnanjohtaja
Sulkavan kunta

Timo Nousiainen
kaupunginjohtaja
Tornion kaupunki

Hanna Helaste
kaupunginjohtaja
Jämsän kaupunki

Mila Segervall
stadsdirektör
Kristinestad

Esa Jussila
kunnanjohtaja
Kärsämäen kunta

Timo Tukia
kaupunginhallituksen puheenjohtaja
Mänttä-Vilppulan kaupunki

Heli Knutars
kunnanjohtaja
Posion kunta

Jouni Eho
kunnanjohtaja
Pyhtään kunta

Yrjö Eronen
kunnanjohtaja
Rääkkylän kunta

Johanna Rannanjärvi
kunnanjohtaja
Soinin kunta

Marketta Kitkiöjoki
kunnanjohtaja
Sysmän kunta

Jarmo Pienimäki
kaupunginjohtaja
Ähtärin kaupunki